

Секція 5. ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЕКСПЕРТИЗА НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

УДК 339.543:687.5

ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ КОСМЕТИЧНИХ КРЕМІВ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН У РЕЖИМІ «ІМПОРТ»

Г.І. Дюкарева, В.В. Полупан, В.І. Войник

Досліджено порядок та особливості проведення митного контролю та митного оформлення під час імпорту косметичних кремів, розглянуто порядок складання попередньої митної декларації, організацію митної експертизи, визначено порядок проведення досліджень. Узагальнено методи дослідження косметичних кремів у митних лабораторіях, визначено особливості складання висновку експерта за результатами експертизи.

Ключові слова: митний контроль, митне оформлення, косметичний крем, метод дослідження, імпорт.

ПОРЯДОК И ОСОБЕННОСТИ ТАМОЖЕННОГО ОФОРМЛЕНИЯ КОСМЕТИЧЕСКИХ КРЕМОВ ПРИ ПЕРЕМЕЩЕНИИ ЧЕРЕЗ ТАМОЖЕННУЮ ГРАНИЦУ В РЕЖИМЕ «ИМПОРТ»

Г.И. Дюкарева, В.В. Полупан, В.И. Войник

Исследован порядок и особенности проведения таможенного контроля и таможенного оформления при импорте косметических кремов, рассмотрены порядок составления предыдущей таможенной декларации, организация таможенной экспертизы, определен порядок проведения исследований. Обобщены методы исследования косметических кремов в таможенных лабораториях, определены особенности составления заключения эксперта по результатам экспертизы.

Ключевые слова: таможенный контроль, таможенное оформление, косметический крем, метод исследования, импорт.

ORDER AND PECULIARITIES OF THE CUSTOMS CLEARANCE OF COSMETIC CREAMS DURING THE DISPLACEMENT ACROSS THE CUSTOMS BORDER IN THE REGIME “IMPORT”

G. Dyukareva, V. Polupan, V. Voinyk

Peculiarities of the development of Ukrainian market of cosmetic creams are specified. They are presented in a wide range of mostly foreign-made goods. The main importing countries of cosmetic creams in Ukraine are such countries as France, Germany, Russia, Belarus. The procedure, the main aspects of customs control and clearance of imports of cosmetic creams to Ukraine by foreign manufacturers are reviewed. The main document that is required for customs clearance of cosmetic creams is customs declaration. The declaration contains the information about the product and the vehicle, which it is delivered to the custom, information about customs regulations and other information, used to charge customs duties. The list and order of presentation of customs and other documents required for customs control and clearance are defined. The process of registration prior notice of imports of goods, the use and registration of the cargo customs declaration are described. The simplification of customs procedures for regular importing companies in their compliance with customs legislation of Ukraine are offered. The purpose and peculiarities of customs expertise, conduct research cosmetic creams were defined. Customs examination of cosmetic creams is carried out by customs laboratories under the procedures of customs control and clearance. With expertise cosmetic creams are reviewed and classified according to UKT ZED, the declared customs value is checked, country of origin is established. Methods of cosmetic creams customs laboratories, the key requirements for drawing up an expert opinion on the results of the customs examination are overviewed. Research of cosmetic creams is conducted according to organoleptic and physico-chemical parameters.

Keywords: *cosmetic creams, customs expertise, customs laboratories, import.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Косметична продукція займає широкий сегмент ринку непродовольчих товарів. На сьогодні майже в кожній країні є хоча б одна відома компанія, що виробляє та експортує косметику до інших держав. Останнім часом з'явилася велика кількість косметичних товарів різного призначення та рівня якості, що підвищило конкуренцію на зовнішніх ринках.

Найпоширенішою групою косметичних засобів є косметичні креми. Вони значно відрізняються від інших товарів хімічним складом, а отже і властивостями.

Слід відзначити, що на українському ринку переважають косметичні креми іноземного виробництва (Росії, Німеччини, Франції, Білорусі). Це вимагає чіткого митного регулювання та контролю

надходження цих товарів на внутрішній ринок. Митний контроль дозволяє захистити ринок від неякісної продукції, створити умови для розвитку косметичної галузі України, застосовуючи заходи тарифного регулювання, що підвищує конкурентоздатність товарів, вироблених вітчизняними підприємствами.

Тому актуальним є удосконалення технології митного контролю за переміщенням косметичних кремів у режимі імпорту, порядку митного оформлення та проведення митної експертизи імпортованої продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний український ринок косметичних кремів складається із таких сегментів: 1) еліта – категорія класу «люкс», що включає в себе продукцію популярного товарного знаку, виділеного в бренд із маси подібних йому; 2) middle-up – так звана «золота середина»; 3) мас-маркет – продукція середнього класу.

Експерти прогнозують, що світовий ринок косметики очікує стійке зростання з 2014 по 2019 роки. Загальний об'єм світового ринку косметичних засобів зросте з 598 млрд доларів у 2013 році на 6,3% до 2019 року і складе 635,7 млрд доларів.

У цілому з 2004 року по 2013 рік світові темпи зростання склали середні 3,8% з максимумом у 5% у 2009 році та мінімумом у 1% у 2010 році. У світовій індустрії косметики зараз працює більше 18 000 підприємств, чисельність працівників у яких наближається до півмільйона осіб. Сьогодні основні обсяги виробництва зосереджені у невеликого числа великих транснаціональних корпорацій [1].

Мета статті – виявити порядок та особливості митного контролю та митного оформлення косметичних кремів під час переміщення через митний кордон України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Митне оформлення товарів здійснюється на підставі «Типової технології митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів», розробленої відповідно до Митного Кодексу України, «Положення про ВМД», інших нормативних актів ДМСУ з метою визначення послідовності дій посадових осіб митних органів під час здійснення митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів.

У разі здійснення імпорту косметичних товарів на територію України, їх переміщенню через митний кордон передують низка заходів. Для аналізу ризиків та прискорення виконання митних формальностей декларантом (суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності) надсилається попереднє повідомлення про намір ввезти товар на митну територію України до органу доходів і зборів, в зоні діяльності якого товари будуть пред'явлені до митного оформлення. Ця процедура

здійснюється наданням органу доходів і зборів попередньої митної декларації. Подавати попереднє повідомлення треба за місцезнаходженням юридичної або фізичної особи, з якою укладено договір про постачання партії товару, зокрема косметичної продукції. Для передачі інформації за попереднім повідомленням від митниці призначення до ДМСУ використовуються засоби електронного зв'язку [2; 3].

Попередня митна декларація складається на бланку уніфікованого адміністративного документа форми МД-2 або МД-3. У попередній декларації всі платежі нараховуються умовно. Ввезення товару та територію України за попередньою митною декларацією дозволяється протягом 30 днів із дати її оформлення органом доходів і зборів.

Під час імпортування косметичних товарів, а саме в разі переміщення косметичних засобів через митний кордон України декларант здійснює умовне завершення переміщення, заповнює вантажну митну декларацію (ВМД), підготовлює необхідні для митного оформлення документи та звертається до митниці [4].

Згідно з ПКМУ від 1.02.06 № 80 «Про перелік документів, необхідних для здійснення митного контролю і митного оформлення товарів і транспортних засобів, які переміщуються через МКУ» до необхідних для митного оформлення документів належать: ВМД, Картка обліку суб'єкта ЗЕД, ЗЕК, ТТД (накладна, багажна відомість), Документи, що підтверджують фактурну вартість товарів (фінансові), декларація митної вартості, документи з контролю за доставкою вантажу (ПП), ліцензія митного перевізника, документи, визначаючі країну походження товарів, якість товарів, векселя, касові ордера, що підтверджують оплату податків.

У випадку використання попередньої митної декларації митний орган, аналізуючи ризики у строк не більше чотирьох робочих годин з моменту пропуску товару через митний кордон України, може прийняти рішення про випуск косметичних засобів за попередньою митною декларацією без пред'явлення їх митниці. В цьому випадку попередня митна декларація становить митну декларацію, заповнену в звичайному порядку [5].

Якщо зауваження до попереднього повідомлення відсутні, перевізник надає товаросупровідні та інші документи посадовій особі митниці. Посадова особа вносить до електронної копії повідомлення відомості про транспортний засіб, переміщені товари та документи на них, час перетину кордону та строк доставки товарів до митниці призначення.

Попереднє повідомлення реєструють у журналі реєстрації пропуску товарів через митний кордон та роздруковують з його електронної копії 4 примірники: один із них направляється до митниці відправлення, два надаються особі, що зобов'язується доставити товари до митниці призначення, один залишається у структурному підрозділі митниці відправлення.

Партія косметичних кремів засвідчується, що вона є під митним контролем, на митниці відправлення та спрямовується до митниці призначення. В електронній копії попереднього повідомлення, що є у Єдиній Автоматизованій Інформаційній Системі ДМСУ, ставиться відмітка про надходження партії. Операції з товаром, що надійшов на митницю призначення, заборонені до проведення повного митного оформлення. Тому партія знаходиться під митним контролем митниці призначення до завершення її повного митного оформлення [4].

Під час митного оформлення косметичних кремів до митного органу подаються наступні документи: вантажна митна декларація, товаросупровідні документи та зовнішньоекономічний контракт. Додатково митницею можуть вимагатися рахунки-фактури, довідки банків про надходження або ненадходження коштів, страхові поліси та транспортні документи, що залежать від виду транспорту, якими доставлено продукцію.

Основним документом, необхідним для митного оформлення косметичних кремів, є вантажна митна декларація. Декларація містить відомості про товар та транспортний засіб, яким він доставлений до митниці, відомості про митний режим та іншу інформацію, за допомогою якої можна нарахувати митні платежі.

На кожну партію косметичних кремів складається одна вантажна митна декларація. Але у разі, якщо косметичні креми мають різні країни походження та характеристики, відомості про них зазначаються на додаткових аркушах форми МД-3 та МД-5.

Заповнюється декларація за допомогою електронних пристроїв українською мовою. Назви суб'єктів або найменувань при цьому можливо вживати іноземною мовою, якщо їх переклад на державну мову є недоречним [5].

Після подання декларантом необхідних документів орган доходів і зборів приймає ВМД до оформлення. Достовірність зазначених декларантом відомостей у ВМД, яка заповнена згідно з правилами, закріплюється одним із видів митного забезпечення (штамп «Під митним контролем») на всіх аркушах ВМД та реєстраційним номером, а також реєстрацією ВМД у журналі обліку. Після завершення цієї процедури декларант несе юридичну

відповідальність за відомості, зазначені у ВМД. Ця декларація не може бути відкликана декларантом. У разі необхідності для підтвердження відомостей, унесених до ВМД, прийнятої до оформлення, декларантом подаються додаткові документи. Посадова особа митниці здійснює контроль відповідності даних електронної копії ВМД даним на паперовому носії, перевіряє правильність коду товару за УКТЗЕД, правильність визначення митної вартості, надходження коштів, правильність визначення країни-походження, за необхідності контроль правильності застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД. Відповідальність за неточні відомості у ВМД установлюється законодавством. ВМД вважається оформленою за наявності на всіх її аркушах особистої номерної печатки посадової особи митниці.

Наступним етапом митного оформлення є митний огляд партії вантажу. В разі виникнення сумніву у митного інспектора щодо заявлених характеристик товару або порушення чинного митного законодавства може бути відібрано зразки товару для митної експертизи [6].

Митна експертиза косметичних кремів проводиться митними лабораторіями у рамках процедур митного контролю та оформлення. За допомогою експертизи можна класифікувати косметичні креми згідно з УКТ ЗЕД, перевіряти їхню задекларовану митну вартість, встановлювати країну походження [7].

Запит митного органу на проведення дослідження разом із супровідною документацією, взятими пробами та зразками під митним забезпеченням та актом про їх відбір доставляються посадовою особою митного органу до митної лабораторії.

Експертиза здійснюється у термін, що не має перевищувати одного місяця з дня надходження запиту до лабораторії, а також терміну зберігання товару [8].

Дослідження косметичних кремів проводиться за органолептичними та фізико-хімічними показниками.

Органолептичні показники (зовнішній вигляд, колір, однорідність, запах) визначають згідно з ГОСТ 29188.0. Визначення кольору та зовнішнього вигляду проводиться оглядом крему на фоні білого паперу; однорідність – розтиранням проби.

Фізико-хімічними показниками якості косметичних кремів є термостабільність, колоїдна стабільність, показник кислотності середовища – рН та загальна лужність.

Визначення колоїдної стабільності косметичних кремів проводиться за методикою, наведеною в ГОСТ 29188.3. Метод заснований на розділенні емульсії на жирову та водну фазу під час

центрифугування. Емульсія вважається стабільною, якщо після центрифугування в пробірках спостерігають виділення не більше 1 краплі водної фази або виділення шару жирової фази не більше 0,5 см.

Визначення термостабільності косметичних кремів проводиться за методикою, наведеною в ГОСТ 29188.3. Метод заснований на розділенні емульсії на жирову та водну фази за підвищеної температури. Емульсія вважається стабільною, якщо за температури 40–42° С не спостерігається виділення водної фази, але допускається виділення жирової фази до 0,5 см.

Визначення водного показника (рН) косметичних кремів проводиться за методикою, наведеною в ГОСТ 29188.2. Метод заснований на вимірюванні різниці потенціалів між двома електродами (вимірювальним та порівнянням), зануреними у досліджувану пробу.

Визначення загальної лужності косметичних кремів проводиться за методикою, наведеною в ГОСТ 29188.5. Метод заснований на титруванні водорозчинного луку розчином кислоти у присутності індикатора метилового помаранчевого.

Результати проведеної експертизи оформлюються експертом лабораторії як протокол досліджень (зберігається в архіві лабораторії) і висновок лабораторії, у якому мають бути зазначені:

- 1) місце, дата проведення експериментів;
- 2) експерт, що проводив дослідження;
- 3) цілі митної експертизи;
- 4) об'єкти дослідження (опис зразків);
- 5) матеріали та документація, які були надані експертній установі;
- 6) короткий опис методик, зміст проведеного дослідження, його результати;
- 7) оцінка отриманих результатів, висновки за ними.

Після проведення експертизи зразки косметичних кремів повертаються декларанту, якщо він цього вимагає. Якщо ж проби непотрібні декларанту, вони знищуються експертною установою, для чого складається акт. Уся документація, що була надана експертній установі, також повертається декларанту [9].

Під час завершення митного огляду вповноваженою посадовою особою здійснюються: перевірка наявності відміток про здійснення контролю на попередніх етапах; за відсутності зауважень – завершення митного оформлення та проставлення відбитка особистої номерної печатки, своїх прізвища та підпису в графі D ВМД і в інших товаросупровідних і товаротранспортних документах. Оформлена ВМД свідчить про надання суб'єкту ЗЕД права на розміщення товарів

у заявленому митному режимі й підтверджує права та обов'язки зазначених у ВМД осіб щодо здійснення ними відповідних правових, фінансових, господарських та інших дій.

Декларанту видаються оформлені документи, і він отримує право на розміщення товару в обраний митний режим [10].

Останнім етапом є статистичний контроль. Його здійснює посадова особа органу доходів і зборів шляхом доповнення (виправлення) граф електронної копії ВМД та внесення відомостей про номер особистої номерної печатки й номер особистого митного забезпечення (якщо накладалося). У встановлений термін уповноважена посадова особа забезпечує передання електронної копії ВМД до Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби України [11].

Висновки. У статті було розглянуто особливості митного оформлення та митного контролю, сформульовано порядок їх проведення. Було досліджено організацію митної експертизи та роботи митних лабораторій, що її проводять. Наявна процедура проходження митного оформлення потребує спрощення для тих суб'єктів ЗЕД, які є постійними експортерами та імпортерами косметичної продукції та виконують усі вимоги законодавства у митній справі.

Список джерел інформації / References

1. Косметичний ринок України: підсумки 2013 року і тенденції розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua/finances/macroeconomics-ukraine/kosmeticheskii-rynok-ukrainy-itogi-2013-goda-i-tendencii-razvitiia-296546>

Ukrainian Business Resource (2014), "Cosmetic market in Ukraine: results of 2013 and trends", (accessed 10.06.2014), ["Kosmety'chny'j ry'nok Ukrainy": pidsumky' 2013 roku i tendenciyi rozvy'tku], available at: <http://ubr.ua/finances/macroeconomics-ukraine/kosmeticheskii-rynok-ukrainy-itogi-2013-goda-i-tendencii-razvitiia-296546>

2. Про затвердження Типової технології митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів : наказ ДМСУ №828 від 30.12.1998 р. – К. : Офіційний вісник України, 1999. – 8 с.

State Customs Service of Ukraine (1998), "Order on approval of technology of customs control and clearance of goods and other items" State Customs Service of Ukraine [Nakaz DMSU No. 828 "Pro zatverdzhennya Ty'povoyi tekhnologiyi my'tnogo kontrolyu ta my'tnogo oformlennya tovariv ta inshy'x predmetiv" vid 30.12.1998], Ofitsijny'j visny'k Ukrainy', Kyiv, 8 p.

3. Про затвердження Положення про ВМД : Постанова КМУ №574 від 09 червня 1997р. – К. : Офіційний вісник України, 1997. – 68 с.

Cabinet of Ministers of Ukraine (1997), Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine No. 574 of 9 June 1997 "On approval of the GTD", Cabinet of Ministers of Ukraine, [Postanova KМУ No. 574 vid 09.06.1997 "Pro zatverdzhennya Polozhennya pro VMD"], Ofitsijny'j visny'k Ukrainy', Kyiv, 68 p.

4. Про затвердження Порядку здійснення митного контролю й митного оформлення товарів із застосуванням вантажної митної декларації : наказ ДМСУ № 561 від 01.12.2002 р. – К. : Офіційний вісник України, 2002. – 27 с.

State Customs Service of Ukraine (2002), "Order on approval of the customs control and customs clearance of goods using the customs declaration", State Customs Service of Ukraine [Nakaz DMSU No. 561 «Pro zatverdzhennya Poryadku zdijsnennya my'tnogo kontrolyu j my'tnogo oformlennya tovariv iz zastosuvannyam vantazhnoyi my'tnoyi deklaraciyi» vid 01.12.2002], Oficijny'j visny'k Ukrainy', Kyiv, 27 p.

5. Інструкція про порядок заповнення вантажної митної декларації, затверджена наказом Державної митної служби України від 11 липня 2007 р. № 910. – К. : Офіційний вісник України, 1997. – 80 с.

State Customs Service of Ukraine (2007), "Instructions about the order of filling of the cargo customs declaration", approved by the State Customs Service of Ukraine, State Customs Service of Ukraine, [Instrukciya pro poryadok zapovnnennya vantazhnoyi my'tnoyi deklaraciyi, zatverdzhena nakazom Derzhavnoyi my'tnoyi sluzhby' Ukrainy' vid 11.07.2007 No. 910], Oficijny'j visny'k Ukrainy', Kyiv, 80 p.

6. Про затвердження нормативів відбору проб і зразків товарів для проведення досліджень (аналізу, експертизи) митними лабораторіями : наказ ДМСУ від 23.12.2002 р. № 719. – К. : Офіційний вісник України, 2002. – 13 с.

State Customs Service of Ukraine (2002), "Order On approval of sampling and sample products for research (analysis, expertise) by customs laboratories", State Customs Service of Ukraine, [Nakaz DMSU vid 23.12.2002 No. 719 "Pro zatverdzhennya normatyviv vidboru prob i zrazkiv tovariv dlya provedennya doslidzhen' (analizu, eksperty'zy') my'ny'my' laboratoriyamy'"], Oficijny'j visny'k Ukrainy', Kyiv, 13 p.

7. Про порядок проведення експертизи товарів/продукції експертами ТПП України : Інструкція ТПП України, затверджена рішенням Президії ТПП України від 23.02.2000 р., протокол № 55 (6). – К. : ТПП України, 2000. – 11 с.

Chamber of Commerce Ukraine (2000), "Instruction on the procedure of examination of goods/products by experts CCI Ukraine", Chamber of Commerce Ukraine [Instrukciya TPP Ukrainy' "Pro poryadok provedennya eksperty'zy' tovariv/produkciyi ekspertamy' TPP Ukrainy'", zatverdzhena rishennyam Prezy'diyi TPP Ukrainy' vid 23.02.2000 r., protokol No. 55 (6)], TPP Ukrainy', Kyiv, 11 p.

8. Порядок взаємодії митних органів із Центральним митним управлінням лабораторних досліджень та експертної роботи при проведенні митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів : наказ ДМСУ № 576 від 05.08.2004 р. – К. : Офіційний вісник України, 2004. – 7 с.

State Customs Service of Ukraine (2004), "The order of interaction of customs bodies of the Central Customs Department of laboratory research and expert work during the customs control and customs clearance of goods and vehicles", State Customs Service of Ukraine [Nakaz DMSU No. 576 "Poryadok vzayemodiyi my'ny'x organiv iz Central'ny'm my'ny'm upravlinnyam laboratorny'x doslidzhen' ta ekspertnoyi roboty' pry' provedenni my'tnogo

kontrolyu ta my`tnogo oformlennya tovariv i transportny`x zasobiv vid 05.08.2004], Oficijny`j visny`k Ukrayiny`, Kyiv, 7 p.

9. Про затвердження Порядку взяття проб і зразків товарів, проведення досліджень (аналізу, експертизи) з метою їх митного оформлення, а також розпорядження зразками : постанова КМУ від 12.12.2002 р. № 1862. – К. : Офіційний вісник України, 2002. – 5 с.

Cabinet of Ministers of Ukraine (2002), Resolution On approval of sampling and product samples, research (analysis, expertise) for customs clearance, and order samples, Cabinet of Ministers of Ukraine [Postanova KМУ vid 12.12.2002 No. 1862 "Pro zatverdzhennya Poryadku vzyattya prob i zrazkiv tovariv, provedennya doslidzhen` (analizu, eksperty`zy`) z metoyu yix my`tnogo oformlennya, a takozh rozporjadzhennya zrazkami"], Oficijny`j visny`k Ukrayiny`, Kyiv, 5 p.

10. Про затвердження Порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей для її підтвердження : Постанова Кабінету Міністрів України № 1766 від 29.01.2007 р. – К. : Офіційний вісник України, 2007. – 19 с.

Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), "Resolution On approval of the declaration of customs value of goods crossing the customs border of Ukraine, and presenting the information to verify", Cabinet of Ministers of Ukraine [Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny` No. 1766 vid 29.01.2007 „Pro zatverdzhennya Poryadku deklaruvannya my`tnoyi vartosti tovariv, yaki peremishhuyut`sya cherez my`tny`j kordon Ukrayiny`, ta podannya vidomostej dlya yiyi pidtverdzhennya”], Oficijny`j visny`k Ukrayiny`, Kyiv, 19 p.

11. Про єдиний митний тариф : закон України № 2097-XII від 5 лютого 1992р. – К. : Парламентське вид-во, 1992. – 24 с.

Verkhovna Rada of Ukraine (1992), Law of Ukraine On Single Customs Tariff, Verkhovna Rada of Ukraine [Zakon Ukrayiny` No. 2097-XII "Pro yedy`ny`j my`tny`j tary`f" vid 5.02.1992], Parlaments`ke vy`d-vo, Kyiv, 24 p.

Дюкарева Галина Іванівна, канд. техн. наук, проф., кафедра товарознавства в митній справі, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0500147512.

Дюкарева Галина Івановна, канд. техн. наук, проф., кафедра товарознавства в таможенном деле, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0500147512.

Dyukareva Galyna, Candidate of Sciences, Professor, Department of Merchandise in Customs, Kharkov State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkovsky str., 333, Kharkov, Ukraine, 61051. Tel.: 0500147512.

Полупан Валентин Вадимович, канд. техн. наук, асист., кафедра товарознавства в митній справі, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0937762193, (057)349-45-91; e-mail: val-mer@mail.ru.

Полупан Валентин Вадимович, канд. техн. наук, ассист., кафедра товароведения в таможенном деле, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0937762193, (057)349-45-91; e-mail: val-mer@mail.ru.

Polupan Valentyn, Candidate of Sciences, Assistant, Department of Merchandise in Customs, Kharkov State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkovsky str., 333, Kharkov, Ukraine, 61051. Tel.: 0937762193, (057)349-45-91; e-mail: val-mer@mail.ru.

Войник Владислав Игоревич, студ., Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0956155896; e-mail: vojnkv@yandex.ru.

Войник Владислав Игоревич, студ., кафедра товароведения в таможенном деле, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0956155896; e-mail: vojnkv@yandex.ru.

Vojnyk Vladyslav, Student, Department of Merchandise in Customs, Kharkov State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkovsky str., 333, Kharkov, Ukraine, 61051. Tel.: 0956155896; e-mail: vojnkv@yandex.ru.

*Рекомендовано до публікації д-ром техн. наук, проф. В.О. Захаренком.
Отримано 1.08.2015. ХДУХТ, Харків.*